

Telefon štev. 3040.

VOJNI INVALID

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

List izhaja 1. in 15 v mesecu. Posameznik 1 Din. — Naročnina mesečno 2 Din. Kokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravištvo v Ljubljani. — Št. Peterska vojašnica. Telefon štev. 3040.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

Dve minuti molka.

11. novembra 1929 je minilo 11 let, odkar je končala najstrašnejša bojna vihra, ki je do temeljev pretresla ves svet. Ta datum pomeni preokret v zgodovini človeštva. V želji po trajnem, po toli težko pričakovanem miru in slogi so narodi malodane vsega sveta v zadnjih 11 letih storili vse mogoče, da si zagotovijo neogrožen razvoj.

Žene, ki so v svetovni vojni prebile neizmerno gorja, izgubljale moče, sinove, očete, brate ... pa smatrajo še prav posebno za svojo mislijo, da se z vsemi sredstvi bore proti vojni. Z sredi vojne blaznosti se je kot naravna reakcija proti razbesneli vojni burji ustanovila mednarodna ženska organizacija, ki si je postavila mir za namen in cilj svojega delovanja. Po vojni pa so si skoraj vsa narodna in mednarodna ženska društva in vse svetovne ženske zveze vzele v svoj program **delo za mir**.

V mnogih državah so ženske dosegle, da se vrši vsako leto novembra meseca **Dan miru**. Takrat preneha ob gotovi uri za par minut vse delo; po uradih, bankah, po trgovinah, v tovarnah in obratovalnicah, na polju in doma preneha za nekaj minut vse delo, vsakdo sklepa roke v tihi pobožni želji: **mir, za večne čase mir!** In v cerkvah vseh veroizpovedanj molijo: Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!

Vojna je zločin. Društvo narodov, Mednarodna liga žen za mir in svobodo, Rdeči križ, Podmladek Rdeč. križa in mnoge druge organizacije, moške in ženske, posvečajo svoje zanimanje in požrtvovalno delovanje v doseg svetovnega miru. Avgusta 1. 1928 so mnoge velike države, med njimi: Nemčija, Severna Amerika, Belgija, Francija, Velika Britanija,

Japonska itd., podpisale Kellogov pakt, po katerem se »odrekaajo vojni«.

Toda to še ni železna vez, da bi ta pakt ne postal navaden kos papirja. Vseobči in trajni mir je mogoč le, ako celokupna odgoja v vseh državah krene v pravec, da se nasilna, osvojalska narava v človeku ukroti ter da dobimo novo človeštvo, ki bo povsem drugače gledalo na življenje in na dostojanstvo človeka.

Dve minuti molka je bila parola po celem svetu. Dve minuti so zamolčale tovarne, pouk v šolah, delo povsod in v tem dveminutnem molku so se misli vseh oddaljile k žrtvam svetovne vojne, razmetane po bojiščih in povsod. V Društvu narodov in drugod se je spregovorilo o grozotah vojne.

Dve minuti svetovne tišine je veljalo milijonom padlih. Vsem grozotam tistih dni in bedi današnjih dni, ki je epilog tistih grozot.

In vendar mi, ki smo epilog tistih dni, trpimo, trpimo ... Pomoči, v kolikor je je, ni dovolj; je malenkostna — mnogi je niti ne sme čutiti, ker mu slučajno fronta ni škodovala, a če mu je bolezen in zdravniška malomarnost na fronti, nima »pravice« do tiste podpore.

Dve minuti molka, dve minuti svetovne tišine naj bi »preostankom« svetovnega klanja nudilo pomoč, jim lajšalo eksistenco.

Zato tisti dve minuti svetovnega molka ne moremo molčati mi, ki čutimo še danes na sebi grozote in jih bomo čutili do groba. Mi v tem svetovnem molku kriknemo glasno, da nas slišijo vsi v tistem molku, da nas slišijo in nas pogledajo.

Morda se domislijo, kaj storiti z nami.

Invalidska zavoda v Celju ukinjena.

Znano, je da smo imeli v Celju v bivši stari vojašnici invalidski dom, v katerem so bili nastanjeni in oskrbovani sami pretežki invalidi-hiralci. V istem poslopju je bila nastanjena tudi podružnica ljubljanske Protezne delavnice in sicer je bila to le neka Popravljalnica za proteze.

Oba zavoda sta imela v zadnjem času skupno upravo, ustanovljena sta bila pa kmalu po prevratu. Invalidski dom je bil nujno potreben za zatočišče takih invalidov, ki niso za nobeno pridobitno delo več, potrebujejo tujo pomoč in nimajo svojcev, ki bi jim mogli steti in za nje skrbeti.

Popravljalnica protez pa je bila namenjena za nujna manjša popravila tako, da se invalidom ni bilo treba predaleč voziti iz severnejših krajev Slovenije, ki so bolj oddaljeni od Ljubljane.

Oba zavoda sta bila vedno polno zasedena. V invalidskem domu je bilo nazadnje okoli 60 hiralcev, veliko pa jih je imelo vložene prošnje za sprejem. Zadnje leto sploh ni bilo novih sprejemov, ker so se po naročilu g. ministra socialne politike pričele lani tamkaj zbirati vse naletete prošnje, da se izkaže v koliko so še potrebni invalidski domovi in invalidske šole?

Protezne delavnice pa so itak vedno bolj zaposlene tako v Ljubljani, kakor v Celju. V zadnjem času se je stalež protezarjev celo znatno povečal, ker je mnogo invalidov, ki so dobili med vojsko nove proteze in druge ortopedične pripomočke, šele sedaj iste izrabilo tako, da rabijo popravila.

Vzdrževanje proteznih zavodov je težko. To znači, da delajo danes delavnice le po 4 dni v tednu, po 2 dni pa delo počiva.

Nova reorganizacija državnih zavodov pa je zahtevala gotovo iz budgetnih razlogov, da sta invalidska zavoda v Celju to je Invalidski dom in Popravljalnica protez sploh ukinjena.

Naše združenje je skušalo s svojo intervencijo to preprečiti. Posebna deputacija je prosila osebno v Beogradu g. ministra socialne politike in narodnega zdravja, da bi se mogla omenjena zavoda v Celju še nadalje obdržati. Ker pa je namen obdržati za celo kraljevino en invalidski dom za namestitev hiralcev in centralizirati v njem take invalide iz cele države, je v to svrhu izbran invalidski dom v

Moslavini. Zato so bili premeščeni vsi naši invalidi hiralci iz Celja v Moslavino. To je nov invalidski dom, nameščen menda v bivši graščini, precej obširnem enonadstropnem poslopju in ima tudi precej svojega zemljišča za ekonomat. Nalaga se blizu postaje Popovača na progi Zagreb-Križevci-Virovitica-Osijek.

Zavod ni v posebno obljudenem kraju, tako, da se naši invalidi, ki so prišli tja iz mesta Celja, počutijo bolj osamljene, upamo pa, da bo prihajalo tudi tja sčasoma vedno več živahnosti. V celjski bivši invalidski dom se je vselil neki zdravstveni zavod, ki je zelo potrebna in koristna ustanova, vendar smo pa želeli in mislili, da bodo naši invalidi lahko ostali poleg tega zavoda, ker smo svoj čas veliko invalidskih sredstev žrtvovali za domove.

Se občutljivejše se nam bo zdelo, ker ne bomo imeli za nujna popravila več Popravljalnice protez v Celju, ki je mnogo razbremenila ljubljansko in prihranila mnogo potov in časa. Ako pomislimo, da je Protezna delavnica v Ljubljani zelo obremenjena z delom in je njen delavni čas skrajšan, se bo pri sedanjih centralizaciji zavodov gotovo še bolj poznalo. Apeliramo, da bi se vsaj moglo povečati obrat te delavnice in kar je tudi potrebno, da bo obratovala cel teden.

Proteze so za pohabljenca vitalnega pomena in je potrebno temu vprašanju posvetiti največjo pažnjo.

Imamo pa še en Invalidski dom v Ljubljani, ki je namenjen za učence. Med našimi vrstami vidimo še mnogo potreb za doseg eksistence. Posebno med invalidskimi otroci in sirotami je to opaziti. Nekaj otrok je sicer oskrbovanih v tem domu toda prošnje je še dosti. Tudi med invalidi se oglašajo še mnogo reflektantov do učenja, zlasti med takimi, ki niso mogli zapustiti nepreskrbljenih družin, da bi se sami posvetili primernim poklicem. Želimo, da bi nam vsaj ta dom ostal in se združil za vse potrebe to je učne in tudi za naše delavne hiralce.

Pomisliti je treba na postaranje ljudi. Ljubljana ima celo za civilne občinske reveže več hiralnic in ubožnic, koliko bolj pa moramo misliti na pohabljenca, poleg tega pa na potrebe iz cele banovine?

Invalidski dom poleg protezne delavnice služi tudi v zdravstvene svrhe, to je za čakalnico in zavetišče pohabljenec, ki prihajajo k izdelavi in popravilu protez. Naša občina želja pri vsem tem vprašanju, ki z njo apeliramo na javnost, posebno pa na merodajne faktorje, da naj nam ohranijo vsaj te invalidske zavode, ki so in bodo vedno bolj potrebni, dokler ne izumrje invalidski stalež.

Čas prijav gre h koncu.

Približuje se 30. november 1929. Do tega časa mora biti vsaka prijava po novem invalidskem zakonu vložena, sicer bo zamujena. Po tem datumu ne bodo sodišča prejemale nobene prijave več. Tudi ne bo zalegla nobena prošnja z izgovori, češ, nisem vedel za termin, nisem dobil tega ali tega itd.

Naš list opozarja poslednjič, ker prihodnja številka bo dospela že prepozno.

Zato naj naši čitatelji in čitateljice opozore druge, za katere slutijo, da se sami premalo brigajo. Kakor smo že zadnjič opozorili, je treba paziti posebno na starše, ki ne čitajo in ne pridejo dosti med svet, da ne bodo zamudili. Treba se je brigati tudi za otroke — sirote ter za umobolne in take invalide, ki se ne morejo sami zastopati. Varuhi in skrbniki se poleg svojega vsakdanjega dela ne brigajo za invalidske zadeve in predpise.

Mnogi iščejo različne dokumente, posebno nadpregledne liste, ki so jih izgubili. Najprvo naj se obrnejo za nadpregledne liste na sodišče in šele ako res ni podatkov v aktih, potem šele na vojna okrožja. Ako manjka komu kak drug dokument, da čaka nanj, naj prijavo vseeno takoj vloži in se sklicuje, da bo manjkajočo listino naknadno predložil. Prijava mora biti najkasneje 30. novembra t. l. pri okrajnem sodišču, ali pa vsaj oddana na receptis na pošti. Kasneje bodo prijave zamujene.

Ako se ne more najti kateri invalidski akt, to je, da je bil odstopljen kakemu drugemu oblastvu, pa še ni vrnjen, naj dotična oseba vloži vseeno prijavo na pristojno sodišče, potrdilo pa se bo že izdalo, ko se spis vrne. Taki slučajji so na primer, da je bil spis odstopljen vojnemu okrogu radi nadpregleda in se isti še ni vršil, ali ako je bil spis odstopljen v drugo pokrajino, ker je invalid odšel izven Slovenije v službo itd.

Mnogo pa je zadev, ki še danes niso rešene, to so na primer obnove postopanja, nadaljno priznanje začasnih invalidov, prijave po prihodu iz inozemstva, potrditve prvoinštančnih sklepov po višjem sodišču itd. V vseh slučajjih, ako upravičenci niso še dobili končnih rešitev (sklepov), da so jim predmeti ob času razglasitve novega invalidskega zakona še tekli in jim še tečejo, v takih primerih sploh ni potrebno, da morajo biti prijave vložene.

Taki akti morajo biti brez prijav rešeni po § 106 novega invalidskega zakona. Invalidsko sodišče bo dotične po izvršenih odločbah o takozvanih »nerešenih sporih« obvestilo, kaj morajo naknadno storiti, ali predlagajo še kake listine, zdravniška spričevala itd.?

Končno bodi še pojasnjeno, da ni smatrati prijav za zamujenih, ako se izkaže, da so bile le pomanjkljive, to je, da je manjkala kaka listina ali da ni bila pravilna! Glavno je, da je bila prijava vložena pred 30. novembrom t. l., potem pa čeprav je bila prijava vrnjena v izpolnitev.

S tem upamo, da smo naše članstvo dovolj opozorili na dolžnost, ako pa se bo po preteklosti termina našel še kak zamudnik, naj pripiše posledice sam sebi.

Potrdila o prijavah kot dokument.

Na vloženo prijavo po novem invalidskem zakonu izda sodišče vsakemu potrdilo. Tako potrdilo se izstavi navadno nekaj dni po vložitvi, ker mora sodni uradnik prijavo pregledati, jo primerjati ako so podani vsi pogoji in potem izpolniti tiskovino potrdila. Izdaja potrdil pa se vrši na dva načina.

Po večini jih pošljejo okrajna sodišča pri-

javljencem v roke. Vendar pa jih nekatera sodišča dostavljajo kar direktno Računovodstvu za vojaške mirovine v Ljubljani.

Prijavitelci morajo torej paziti na postopanje, kakršno se pri tem vrši. Ako dobo potrdila o prijavi sami v roke bodisi dostavljene po pošti ali osebno, morajo ista takoj poslati naprej gori omenjenemu računovodstvu v Ljubljano in sicer preko svoje organizacije ali pa kar direktno.

Ako pa njihovo sodišče pošilja uradno vsa potrdila kar direktno temu računovodstvu, potem jim ni treba skrbeti zato, da pridejo v Ljubljano.

Gotovo dobi kdo sam v roke potrdilo o prijavi pa misli, da je dobil samo obvestilo, da je vse v redu. Opozorjamo, da so dotična potrdila izdana za nadaljno upravičenost prejemanja invalidnine. Ako jih toraj računovodstvo ne prejme, ne more nadalje nakazovati.

Kakor rečeno, potrdilo dobiva vsak, vendar pa so ista tudi različne vsebine. Tudi taka oseba prejme potrdilo, ki ne izpolnjuje pogojev za nadaljno prejemanje. Zato mora vsak pogledati v desnem razpredelku potrdila, ki je navadno napravljeno na tiskovino, kako se glasi debelo tiskano, ali je izpolnil pogoje ali ne!

Le taka potrdila je treba odstopiti računovodstvu, na katerih je potrjeno, da so pogoji za nadaljno prejemanje izpolnjeni, drugačna pa naj si dotični obdrže za se.

Imamo mnogo takih, ki so do sedaj prejeli, odslej pa ne bodo več, ker imajo preveč davka, ali kakšne kazni itd.

Toraj še enkrat opozorjamo, da je treba paziti na važnost teh potrdil. Kolikor pa nam je znano, pa izstavlja sodišče v Kranjski gori potrdila o prijavah dvojno. En izvod gre na računovodstvo, drugega pa dobi stranka. Tako smo si želeli povsod, vendar pa napravljajo preveč dela. Članstvo iz Jeseniškega kota opozorjamo toraj, da njim ni treba pošiljati potrdil računovodstvu, čeprav jih dobe v roke, ker je sodišče poleg tega poskrbelo še za direktne pošiljate.

Potrdila o prijavah pa je treba smatrati tudi kotčasne invalidske dokumente. Mi smo ravno zaradi tega želeli, da bi jih vsa sodišča izstavljala dvojno, kar pa nismo mogli doseči.

Ker gre izdano potrdilo na računovodstvo, nima stranka nobenega dokumenta v rokah za izkazilo, ako je že zaščiten. Pri vsaki vloženi prošnji, naj si bo za ene ali druge vrste pravico, mora prosilec dokazati, ako je še zaščiten.

Tako mora biti izkazilo za protezo, zdravljenje, učenje, službo, pomoč itd. Stari sklepi ne morejo biti več veljavni, ker je toliko ljudi n. pr. 20% njih invalidov, bolnikov itd. odletelo. Za take prošnje torej prosilec nima nobenega izkazila.

Kako naj si pomaga? Okrajno sodišče mu ne more izstaviti posebnega potrdila, ker je akt odstopilo Invalidskemu sodišču v Ljubljano. Za vse take slučaje ni drugače, kakor da izstavi potrdilo ali izkazilo Računovodstvu za vojaške mirovine v Ljubljani, ki hrani potrdilo dotičnega ali pa Invalidsko sodišče pri Dravski diviziji v Ljubljani, ki ima akte.

Zaenkrat naj si tovariši in tovarišice skušajo na ta način pomagati, saj pozneje bodo dobili itak rešitve oziroma sklepe novoustanovljenega invalidskega sodišča.

Invalidsko sodišče pa pri ogromnem delu tudi ne bo moglo še tako kmalu izdati vseh rešitev. Postopanje zna teči leto dni.

Upamo, da bomo mogli tekom prakse to vprašanje povoljno urediti.

Še na nekaj moramo opozoriti pri izdajanju potrdil o prijavah sodišču.

Vsako potrdilo naj vsebuje tudi likvidacijsko številko Računovodstva za vojaške mirovine v Ljubljani. Sodišča izdajajo taka potrdila brez likvidacijskih števil, računovodstvo pa mora vsako ime iskati, predno more nadaljevati z nakazilom. Ako sodišče ne zabeleži na potrdilu likvidacijske številke, naj jo prijavitelc sam zabeleži in sicer zgoraj ali spodaj na potrdilu s svinčnikom. Številko najde na odrezku, ki ga dobi od pošte pri dostavitvi invalidnine ali pa v starem sodnem sklepu.

Na ta način bo mnogo olajšal delo, ker bo došla nakazila hitro od rok.

Ob naših prireditvah.

Različni spomini, naš položaj in delovanje v obče zahtevajo, da marsikdaj kaj priredimo. Tako imajo naše organizacije vsakoletne žalne maše, počastitev na pokopališčih, odkritja spomenikov itd.

Pa tudi je treba večkrat prisostvovati kaki občini narodni ali socialni prireditvi ali sprevedu. Vojne žrtve smo vendar po svojem položaju in bistvu večkrat moralno poklicane in vezane k temu!

Dogaja pa se, da je ob marsikateri taki priliki prav slab odziv in udeležba iz naših vrst. Moramo konstatirati, da je na deželi v tem oziru mnogo boljše razumevanje kot v mestu in to baš v Ljubljani. Videli smo marsikatero

sprevedo ali druge prireditve po deželi, kjer je bila zastopana naša organizacija s polnim številom članstva. V Ljubljani pa smo videli na primer na žalni maši dne 31. oktobra t. l. zelo slab odziv vojnih žrtev. Drugi zastopniki in ljudje se odzovejo, samo v naših vrstah je videti kot neka apatija do vsega.

Na pokopališču pri vojaških grobovih bi

Dan Vseh Svetih na pokopališču.

Vsakoletna slika na ljubljanskem pokopališču nam kaže, da grobovi umrlih vojakov iz svetovne vojne ne ostajajo pozabljeni. Daleč od domovine in od svojcev počivajo ostanki sinov in očetov različnih narodnosti, ceni se jih približno na 7000, grob pri grobu tvori vojaško pokopališče. Sredi njih pa stoji spomenik Janeza, oprtega na puško kot da bi po končanem boju opravljal svojo molitev nad pokopališčem.

Množica ljudi se je zbrala zopet na dan Vseh Svetih. Prinesla je cvetja in sveče, vojaštvo in šolska mladina je zopet ozaljšala zelene grobove. Prišli so različni odlični zastopniki, oficirski zbor, vojak in pevci. Odbor Zveze bivših slovenskih vojakov svetovne vojne, kot vsakoletni prireditelj tega spominskega dne,

Železniške legitimacije za upokojence, invalide in njih rodbine.

Vsi upokojenci in njih rodbine, ki imajo želez. legitimacije in ki jim bo potekla petletna doba koncem tega leta, naj jih po možnosti vrnejo najdalje do 15. novembra 1929 finančni direkciji — oddelku za državno računovodstvo (vojaški upokojenci, invalidi in njih rodbine pa referatu za vojaške mirovine) v Ljubljani.

Obenem naj v svrhu izposlovanja nove želez. legitimacije predložijo sliko in 10 Din v gotovini, kakor tudi zadnji knjižni izpisek plač. nakaznice.

Legitimacije pa, katerim koncem leta petletna doba še ne bo pretekla, naj za podaljšanje predložijo zgoraj omenjenemu uradu do 30. novembra 1929.

Prošnje za legitimacije, predložene po navedenih terminih, se bodo mogle upoštevati šele po novem letu. Tekom leta vložene prošnje za nove legitimacije se pa ne bodo predlagale posamezno direkciji držav. železnice, ampak le skupno in sicer največ dvakrat mesečno. Take prošnje naj se torej pravočasno vlagajo, ne pa šele na dan, ko se želez. legitimacija že potrebuje.

Upokojenci in upokojenke se končno vabijo, da v bodoče prilagajo vsem morebitnim reklamacijam, vlogam in prošnjam v pokojninskih zadevah tudi zadnji knjižni izpisek plačilne nakaznice, ker se s tem omogoča hitrejša in lažje poslovanje.

Finančna direkcija v Ljubljani, oddelk za drž. računovodstvo.

V. d. šefa oddelka: Paternoster I. r.

K prednavedenemu uradnemu pozivu moramo specijelno glede naših invalidskih legitimacij za vožnjo nekaj pojasniti.

Prvi odstavek, ki govori o legitimacijah upokojencev in njih rodbin, v obče ne pride toliko za nas vpoštev. Invalidi smo dobili legitimacije za vožnjo v obliki knjižic šele pred 2 leti, zato še ni nobenemu potekla petletna doba. Drugi državni upokojenci in njih rodbine pa so imeli že prej take legitimacije, ko smo mi imeli še uverenja poleg članskih knjižic. Ker velja vsaka legitimacija le za dobo petih let, morajo sedaj vložiti nove prijave s slikami, da dobe druge, dočim bo to pri nas šele tekom 3 let.

Toraj pazite invalidi, da ne bo kdo ylagal prošnje za novo legitimacijo po prednjem pozivu, ki velja le glede državnih upokojencev.

Pač pa je med oficirji upokojenci in gažisti najbrž nekaj takih, ki jim poteče petletna doba, ker oni so imeli že poprej legitimacije v obliki knjižic. Oni seveda morajo zaprositi za nove v gori navedenem roku.

Za nas invalide pa je važen tretji odstavek poziva, namreč glede podaljšanja železniških legitimacij za prihodnje leto.

Ako kdo hoče, da bo dobil podaljšanje že pred novim letom, mora predložiti svojo legitimacijo do 30. novembra t. l. Pozneje predložene legitimacije se bodo podaljševale po novem letu. Ker imamo samo trikratno vozno olajšavo na leto, je pač vseeno, ako isto izrabimo malo prej ali pozneje, zato ne bo tudi podaljšanje šele po novem letu neprimerno.

Zbiranje in pošiljanje invalidskih legitimacij za vožnjo naj se vrši na isti način kot do sedaj.

Poziv pa končno pojasnjuje še, da se naročila novih legitimacij ne bodo od slučaja do slučaja odstopali Direkciji državnih železnic v Ljubljani, temveč dvakrat mesečno skupaj.

Ker je še vedno dosti invalidov, ki še nimajo legitimacij za vožnjo, pa se navadno ta-

morali tvoriti invalidi venec okoli spomenika, toda bilo jih je le par.

In vendar je bil poziv v vseh dnevnih časopisih, da imajo invalidi neoviran vstop mimo vseh rediteljev.

To ni lepo, tovariši, in se mora popraviti!

Ne smemo biti samo takrat polnoštevilni, kadar je na primer »božičnica«!

je preskrbel tudi letos za lep, dostojen spomin in pozval skupaj množico.

Pesmi pevcev združenih pevskih zborov so turobno zadoneli, in misli so se vtople nazaj za desetletje. Oj Doberdob! »Ko smo kri prelivali, za svobodo domovine«. Sledila je deklaracija vojne sirote, nato pa je stopil ob spomenik Janeza naš priljubljeni govornik, tajnik Zveze vojakov, bivši vojni kurat g. Bonač. Iz dna duše smo prisostvovali njegovim lepim besedam in zarosila so očesa. Rezka salva iz pušk je zagrmela, godba je turobno zaigrala kot nekdanj v minulih vojnih časih, ko se je vsula zemlja na marsikateri prezgodnji grob.

In tako smo z bridkimi občutki zopet zapuščali vojaške grobove.

krat, kadar imajo potovati v Protežno delavnico prav na hitro spomnijo; opozorjamo take na predpis, da jim ne bo mogoče poljubno dobiti legitimacij, ker se bo Finančno ravnanje oziralo le na termin dvakrat v mesecu. Predstavljati si morajo tudi, da legitimacij ni mogoče kar takoj v nekaj dneh izgotoviti, posebno ako bo predložena večja skupina naročil.

Pri novih prijavah za legitimacije je treba paziti tudi na to, kdo ima do nje pravico. Novi invalidski zakon je mnogim vojnim žrtvam vzel zaščito. Zato naj posebno organizacije, ki itak navadno sprejemajo in pošiljajo naročila, pazijo na pogoj, ako je dotični zaščiten. Znano mora biti, da na primer 20%ni invalidi, civilni invalidi itd. nimajo več pravice do legitimacij, zato ni treba sprejemati njihovih naročil za nove, pa tudi ne za podaljšanje starih legitimacij. Po predpisih morajo vsi taki, ki izgube pravico, legitimacije vrniti Direkciji državnih železnic.

Novosti v kinu Ljubljanski dvor.

Kakor smo že večkrat javili slovenski javnosti, je kino Ljubljanski dvor last Udrženja vojnih invalidov. Moramo priznati, da slovenska javnost to dejstvo še mnogo premalo uvažuje, četudi je zlasti v zadnjem času vodstvo kina Ljubljanski dvor velikopotezno pokazalo, kako skrbi za dobre filme in za čim večje olajšanje obiska vsem slojem. Kino Ljubljanski dvor je od 15. oktobra najcenejši kino v vsej Jugoslaviji. Cene so se znižale na 4, 6, 8 Din. Vsak dan ob 4, v nedeljo in praznikih ob pol 11. in ob 3. pa lahko sedete za 4 Din, kamor hočete. V parter ali ložo ali na balkon. To je naravnost socialni čin, zakaj z njim je vodstvo kina dokazalo, da mu kot kulturni in humanitarni instituciji ne gre za dobiček, za takorekoč privatni kapital. Marsikdo bo zmajal za glavo rekoč: »Seveda, ker nima kdovekakih filmov«. O, to je velika zmota! Res je, da nima tistih »šlagerjev« tistih odvrtnih filmov, ki apelirajo samo na instinkte nerazsodne mase, temveč ima velike umetniške filme poleg veselih in puštolovskih. V oktobru je igral ruski vefilm »Tatarska kri«, ki ga je sprejela vsa Evropa z navdušenjem, prve dni novembra je za nizko ceno nudil občinstvu vefilm nemške produkcije »Nevesta št. 68«, kjer je igral glavno vlogo sloviti Konrad Veidt. Veselo je bilo opazovati občinstvo, od katerih mnogi niso mogli verjeti, da ob 4. popoldne lahko za 4 dinarje sedejo kamor hočejo — pri takem vefilmu, kakršnega že dolgo niso videli. To pot so se ponovno (in se bodo v bodoče še večkrat) prepričali, da so vse govorice o filmih kina Dvor nesramna in nepoštena natolčevanja, ki jih gotovi elementi širijo iz gotovih namenov. Dolžnost vsakega invalida je, da to povsod in vselej pobija. Za november in december kakor za januar pripravlja vodstvo kina naravnost senzacionalne filme kakor so »Okovi«, drama iz Sibirijske, kulturni film veselega slona »Nuri«, krasni japonski filmi »V senci Yošivare«, pustolovni film »Tempo tempo« z akrobatom Albertinijem itd.

Naše gibanje.

Gledališki oder U. V. I. v Ljubljani. Dne 1. sept. 1929 smo otvorili letošnje sezono z igro »Nebesa na zemlji«. Hodimo k vjam. Dramatični odsek dela tiho, skromno in požrtvovalno. Izvedla se je notranja reorganizacija od-

seka in z veseljem sem prevzel režijo. Stavim velike nade na precej obsežno nalogo. Marsikaj bo treba še napraviti in premostiti, da pridemo do zaželenega cilja. Nadejam pa se na agilnost in požrtvovalnost igralcev tako, da nam bo zaželena izvedba mogoča. Zapreko imamo ker nimamo lastne stalne dvorane v Ljubljani. Pripravlja pa se, da bo tudi to vprašanje v kratkem rešeno povoljno. Priznati je treba, čeprav so različna mnenja, da je v kulturnem oziru gledališki oder velikega pomena tudi v udruženju. Zato se hočemo potruditi, da bo vršil v kulturnem in gmotnem oziru veliko in bo postal uvaževanja vreden. Podpirajmo ga v veri in veselju na uspehe, ki bodo vsekako koristni.

Uspeh dramatičnih predstav. Naj še jaz napišem nekoliko besed o dramatičnem odseku U. V. I. Bil sem pri dveh predstavah v letošnji sezoni. Opazil sem napredek, ki se s prejšnjimi leti ne more primerjati. Na spodbudo gg. Rebolja in Šorna se je ustanovila vodstvo. Glavno brigo so prevzeli gg. Tomc, Rebolj in Šorn. Članstvo se je agilno poprijelo študiranja. Letošnjo sezono imamo zelo pridne, nadarjene igralke in igralce. Tudi vodstvo se zelo briga za napredek, za režijo pa skrbi g. Rebolj. Po odhodu režiserja g. Blaža v Maribor k gledališču sta takoj stopila v akcijo gg. Rebolj in Šorn, da sta študiranje poživela. Bodoče predstave se bodo najbrž vršile tudi v Rokodelskem domu v Ljubljani, ki ima velik renome že iz poprejšnjih časov. Apeliram na javnost, da naj poseže naše predstave, članstvo pa, ki se čuti zmožnega, da pristopi k sodelovanju.

Dobrim ljudem. Ključavničarskega obrta se želi učiti Franc Meštrovič, sin vojne vdove, star 14 let, ki ima 2 razreda gimnazije. Sprejel bi tudi učenje kake druge primerne obrti. — Vojni invalid Franc Škofljek pa želi oddati radi revščine svojo 10letno hčerko dobrim ljudem za svojo.

Oba slučaja priporočamo tudi v posredovanje, da bi dobila dobre usmiljene ljudi. Eventuelna vprašanja naj se naslovi na Uredništvo »Vojnega invalida v Ljubljani«, Šentpeterska vojašnica.

Pri izstavljanju popisnic za članske knjižice morajo člani in članice, posebno pa krajevni odbori paziti, da ne pozabijo navesti datume in številke novih potrdil o prijavi sodišču. Ako kdo iz vzroka ker plačuje preveč neposrednih davkov, ali pa da je državni uslužbenec ne prejema invalidnine, naj to v popisnici na primeren mestu ali pa zgoraj navede. Ako ne vedo za datum potrdil, naj navedejo likvidacijsko številko računovodstva za vojaške mirovine. To je na vsak način potrebno, ker drugače pri Središnjem odboru ne podpišejo knjižic. Vse naročene knjižice imajo do sedaj tako oviro, zato se ni treba čuditi, ker toliko časa niso izgotovljene.

Domžale. Obveščamo članstvo, da naj ona potrdila o prijavah, ki so jih dobili od sodišča prinesejo tajniku tov. Vodopivcu, ali pa jih sami direktno pošljejo Računovodstvu za vojaške

mirovine, finančne direktorije v Ljubljani. Prosimo, da opozorite tudi vse znane invalide in vdove na dolžnost prijav, ker čas gre h koncu. Komur ni znan način prijave, naj pride poprej po informacijo k tov. Vodopivcu. Seveda mu bo on tudi napravil prijavo. Opozorjamo pa dotične, ki nimajo poravnane članarine, da jo takoj brezpogojno poravnajo. Nekaterim takim je organizacija po obljubi, da bodo nadoknadili članarino, napravila prijave. Dotični naj ne mislijo, da se bodo izmuznili in si bo organizacija take dobro zaznamovala. Dotični tudi niso vsi bedni. Tajnik jim je za tako uslugo celo preskrbel potrebne listine. Članarino pobira blagajnica tov. Ulčarjeva, toraj naj jo čimprej poravnajo, sicer se bo postreglo z imeni v našem listu.

Žige udruženja je treba vsled novega naziva spremeniti. Krajevne odbore opozarjamo, da naj izrežejo iz svojih žigov to je okroglih in prezentacijskih črke »SHS« v latinici in cirilici in naj vsakokrat pri vporabi vpišejo z roko »Jugoslavije« ali okrajšano »Jugosl.«

Igri se vršita in sicer v nedeljo dne 17. novembra t. l. popoldne ob 3. v Križah pri Tržiču, isti dan zvečer ob 8. pa v Zadržnem domu v Tržiču. Naš dramatični odsek vprižori igri Nebesa na zemlji in Špansko muho. Opozarjamo okoliške tovariše in tovarišice, da agitirajo za udeležbo, ker gre dobiček v prid tržiške organizacije oziroma članstva.

K ljudski samopomoči je bilo v zadnjem času zopet precej pristopov posebno odkar so otvorene posebne skupine za nad 50 let stare osebe. Sprejem takih pa traja le začasno. Slučaji smrti so pokazali, da je bilo že mnogo deležnih izdatnih podpor. Zato priporočam vsem, da se za slučaj smrti zavarujejo. Pojasnila daje in sprejema članke poverjenik tov. Stanko Tomc, tajnik udruženja vojnih invalidov v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica. Priložiti je treba znamko za odgovor.

Politične beležke.

Doba banov.

11. novembra so začele delovati banske uprave. — Konec oblastnih samouprav. — Banski svet.

Dne 7. novembra je bil razglašen zakon o banskih upravah. Ban je vrhovni voditelj uprave banovine. Pomočnik bana je pomožni organ in zakoniti namestnik bana in nadzornik vsega poslovanja. (§§ 1 in 2.)

Banska uprava se deli na oddelke, ki jim načelujejo načelniki. (§§ 3 in 4.)

Banska uprava ima naslednje oddelke: 1. splošni, 2. upravni, 3. poljedelski, 4. prosvetni, 5. tehnični, 6. za socialno politiko in narodno zdravje, 7. finančni, 8. v posameznih banovinah sme minister za trgovino in obrt osnovati oddelke za trgovino, obrt in industrijo. (§ 7.)

Vsak oddelak se potem deli na odseke in referate.

V vsaki banovini se ustanovi

banski svet

kot posvetovalni organ. Banski svet šteje v

savski in dunavski banovini po 30 članov, v vardarski, drinski in moravski po 25 in v ostalih banovinah po 20 članov. (§ 26.) Dravska banovina bo imela torej 20 članov banskega sveta. Te člane imenuje in odstavlja notranji minister. Banski svet bo imel dve do tri seje na leto po par tednov.

Ban ima pravico izdajati naredbe v mejah zakonov in z odobrenjem pristojnega ministra skrbeti v okviru svojega proračuna za gospodarske, socialne, prometne in kulturne ustanove. To pa toliko, kolikor nimajo namena ali pomena za vso državo.

Delokrog banov je torej izvrševanje poslov v področju banovin v intencijah in z odobrenjem pristojnega ministra. Tu sem spadajo v prvi vrsti naloge, ki so jih imele doslej oblasti ter jih imajo sredi in občine v zmislu veljavnih zakonov.

Socialna zakonodaja ni podrejena banom, ker je ustanova za celo državo. Oddelek za socialno politiko v banovini ima skrbeti za vojno siročad, betežnike in siromake. Dalje odločati glede zaposlitve inozemskih delavcev, nadzorstvo nad kopališči in zdravilišči, bolnicami in pospeševanje teh zavodov.

Druge naloge so itak razvidne iz naslovov oddelkov, odsekov in referatov.

Likvidacija oblastnih samouprav. Oblastne samouprave bodo likvidirale 15. novembra. S tem dnem preneha tudi funkcija komisarjev bivših oblastnih samouprav. V Sloveniji bosta razrešena funkcij v ljubljanski oblasti dr. Natlačen, v mariborski oblasti dr. Leskovar.

Od nastavljenega uradništva bivših oblastnih samouprav bo prevedeno le okoli 60 odstotkov, ki bodo sprejeti v službo pri banskih upravah.

Izstradanje žensk in otrok naj se izloči kot vojno orožje. V dosedanji teoretični debati o svobodi na morju je Hoover sprožil novo pobudo s tem, da je v Washingtonu ob obletnici premirja v nekem govoru predlagal, da naj se v bodočih vojnah vse ladje, ki prevažajo živila, stavijo v enak položaj, kakor bolniške ladje, da se promet živilskih ladij med nevtral-

Povest iz vojne

OČE

Opozarjamo na novelo

nemškega pisatelja **Leonharda Franka**, ki smo jo pričeli priobčevati v tej številki našega lista v podlistku. Prevaža jo pesnik Mile Klopčič.

Povest »Oče« je vzeta iz Frankove knjige »Človek je dober«, zbirke petih novel iz vojne, ki jih je napisal leta 1916/17 in posvetil »bodočim pokolenjem«.

Leonhard Frank

spada nesporno med najboljše nemške romanspisce. Iz navadnega fabriškega delavca se je razvil v velikega umetnika. **Berite in videli boste vso grozo vojne!** In pisatelj vam bo vlil vere v dobrega ČLOVEKA.

LISTEK.

Leonhard Frank:

Oče.

Prevaja Mile Klopčič.

Gadjia zalega, kdo vam je dejal, da boste ubežali prihodni jezi?

Že je položena sekira na korenino. Zakaj drevo, ki ne rodi dobrih sadov, bo posekano in v ogenj vrženo.

Ev. sv. Mateja, 3. pogl.

Robert je bil natak v nekem nemškem hotel-restaurantu. Preprost. Plavalas. In kadar je stal odreden v ponižnem poklonu pred gostom in sprejemal naročilo, je spreletela njegove možgane misel: vsak drugi poklic je bolj človeški.

Nanj je učinkovala pobarvana napitnina kot zaušnica, za katero se moraš zahvaliti. In če mu je dal napitnino gost, ki je bil ubožnejši od prejemanika, je iz Robertovega ranjenega človeškega dostojanstva vidno planil prezir in se čisto stopnjeval do maščevalnosti in predrznosti. Zgodilo se je, da Robert od takega gosta ni maral sprejeti napitnino. Dajati uglednim gostom na upanje, je bilo zanj odrešenje.

Leta 1894 mu je rodila žena dolgo zaman pričakovanega sina. In Robertova ljubezen se je vsa žrtvovala temu otroku. Otrok je dobil vse: otroško gobo, sterilizirano mleko za otroke, otroški voziček na vzmeti, belo lakirano hlevček, lutke. Kasneje majhne parne stroje, železnice, balončke, bobne, sablje, puške, svinčene vojake. Kasneje izprehodno palico, mornarsko obleko s čepico, na kateri je bil napis »S. M. S. Hohenzollern«, usnjeno šolarsko torbico, računalo z rdečimi in belimi kroglicami, polirano škatljo za šolske potreščine.

Sin se je učil gosli, moral se je učiti klavirja.

In je smel obiskovati gimnazijo. Študira naj. Da ne bo natak. Že v svojem desetem letu je imel sin svoje kolo. In je v svojem dvanajstem letu pripadal rodoljubnemu mladinskemu društvu.

Robertovo življenje se je izčrpavalo v življenju sina. In stavek: vsak delavec je svojega plačila vreden, je postal zanj svetovni nazor. Robert je hotel izvrševati naročila, se priklanjati, zahvaljeval za napitnino, varčeval, grabil na kup, račun, si prizadeval, postal sobni natak, potem višji natak, vodil skrivne zaljubljene parčke v tihe sobe za nekaj ur, zamižal, se pogreznil v brezno ljubezni do svojega sina, ga poslal na univerzo, osivel, bil blažen v opravi, blažen v svojem sinu, imel sto njegovih fotografij, shranil je otroške obleke, igrače: sabljice, puške, svinčene vojake. Čepico z napisom: »S. M. S. Hohenzollern«.

Sinu je bilo dvajset let. Nekega torka je prejel pozivnico, pol leta kasneje železni križec.

In poleti 1916. je prejel Robert sporočilo, da je njegov sin padel. Na polju časti.

En svet je bil ubit.

Ubiti je prebiral venomer: »Padel na polju časti«. Listek je nosil s sabo v listnici, med bankovci. Prebiral ga je, ko je prišel tujec in zahteval sobo, ko je stal ob biljardu in čakal naročil, ko ga je poklical zvonec in je hotel po dolgem hodniku, prebiral ga je, predno je stopil v sobo in ko je s plačanim računom in napitnino v rokah stopil iz sobe. Prebiral ga je v kuhinji, v vinski kleti, na stranišču. »Padel na polju časti«. Čast. To je bila beseda in je imela štiri črke. Štiri črke, ki so skupaj tvorile laž take peklenke sile, da je bilo mogoče razpeti na te štiri črke ves narod, ki je pahnil samega sebe v najstrašnejše trpljenje.

Polje časti je bilo nevidno, neznan, je bilo Robertu nerazumljivo. Ni bilo ne polje ne njiva, ni bilo ne ravnina, ne megla in ne zrak. Bilo je absolutni Nič. In nanj naj se opira. Svoj živ dan.

Za njim ničesar, pred njim ničesar. Robert je stal v sredini na Niču.

Njegove roke so servirale, sprejemale denar, napitnino. Čemu? Bankovcev ni bilo več. In njegova hranilna knjižica je bila zanj polje časti. In polje časti je bilo nerazumljivo.

Robert je oddajal najboljše sobe na željo za polovico določene cene, dodal še salon, kopalnico. Degradirali so ga v navadnega natakara. Če se je zdel restavracijskim gostom račun previsok, je oddajal brez odpora najdražje jedi in vina po znižani ceni. Poslej so ga pritegnili na pomoč le, kadar je bilo v veliki hotelski dvorani kako slavlje, zborovanje.

Je kaj bolj brezpomembnega, kot da te pahnejo iz življenskega položaja? To vse je bilo le polje časti. Je bil absolutni Nič.

Često je šel v sobo svojega sina, kamor je med vojno nanosil fotografije, otroške obleke, sabljice, bobenčke, puške, svinčene vojake. Ničesar ni občutil ob pogledu na te orumenele in oguljene ostanke. Avtomatično, kakor je bil prišel, je odšel spet iz sobe.

To stanje, v katerem se je gibal Robert le še liki stroj, je trpelo tedne, dokler ni človek v njem zbral nekega dne moči, ustaviti se bolečini. Iz njegovih rok je padla fotografija sinčka — v infanterijski uniformi, s prezentirano puškico —, parno kladivo je udarilo po Robertu, ki je strmo glasil v prepad, s srcem, odprtim na stečaj bolečini in ljubezni. Robert je zakričal. Samo enkrat. In popolnoma kratko.

Nekaj neizrekljivega se ga je doteknilo; in Robert se je ognil odrešenju, ki je bilo v bolečini.

In ko ga je hotela njegova žena tolažiti z besedami, ki jih je bila prevzela od enako trpečega trgovca, peka, sosede: zdaj se moramo pač sprijazniti s tem — je odskočila v strahu pred Robertovimi nevarno sršečimi očmi in je poslej molčala.

(Dalje prihi.)

nimi in vojskujočimi državami ne ovira in s tem izloči izstradanje žensk in otrok kot vojno orožje. Ta njegova pobuda bi lahko preprečila vojno ali pa jo vsaj omejila. Ta svoj predlog stavlja v razpravo vsemu svetu. Bil je mnogo let osebno menja, da mora biti prevoz živih v vojnem času zavarovan pred vsakim napadom. V vseh važnih vojnah zadnjega časa je igralo veliko strateško vlogo prizadevanje držav, da se transport živih prestreže ali zavaruje. Prej ali slej mora svet uvideti, da je v tem eden izmed načelnih faktorjev za svetovno razorožitev. Varstvo transporta živih v vojnem času mora biti najvažnejše vprašanje vseh držav, nevtralnih ali vojskujočih. Hoover je pri tem naglašal, da ta predlog ni uradno po ameriški vladi naslovljen na nobeno državo ter je priznal, da ga je treba dolgo in temeljito proučevati. Tudi njegova misel ni namenjena za bodočo razorožitveno konferenco v Londonu, ker ima ta konferenca drugo svrhu.

Hoover je še izjavil, da je bilo tekmovanje v oboroževanju eden od vzrokov, ki vodi do nezaupanja in diferenc. Odstranitev tega nezaupanja je bil prvi in najvažnejši povod za to, da so se ponovno začela pomorska pogajanja. Hoover trdno upa na uspeh konference, ki se bo sestala meseca januarja. Amerika se že dogovarja z Anglijo o pariteti brodovja. S tem se bo znatno znižalo brodovje in doseglo olajšanje gospodarskih bremen obeh narodov.

Razne vesti.

Krup v Dalmaciji je najnovejša vest glede inozemskih naprav v Jugoslaviji. Menda kupuje Krupp 25.000 kvadr. metrov sveta pri Solinu, da zgradi tam tovarne.

Nova tovarna za izdelovanje poljedelskih strojev v Novem Sadu bo zaposlovala 200 delavcev, ustanovila jo je družba Hoffherr - Schrantz - Clayton - Suttle.

Slovenija je pokadila v prvih letošnjih devetih mesecih za ca. 160 milijonov Din tobaka.

Avtomobilno tovarno v Rusiji, in sicer v Nižnem Novgorodu, bo zgradila tekom 15 mesecev ameriška tvrdka Austin Co; tovarna naj doseže letno kapaciteto 140.000 avtomobilov.

55-odstotno dividendo bo izplačala delniška pivovarna v Smihovu (Praga). Dobiček leta 1927 je znašal 9.600.000 Kč, lanski čist dobiček pa 12 milijonov Kč.

Grčija je uvedla splošno žensko volilno pravico za vse ženske, ki izpolnijo 21. leto, in to za volitve v občinske zastope.

Bela moka za največji praznik. Te dni praznujejo na Ruskem 12 letnico boljševiške revolucije z velikimi svečanostmi. V povišanje slavnostnega razpoloženja je sovjetska vlada odredila, da prejmejo vsi delavci izreden živilski delež, in sicer po poldrugi funt pšenične moke na osebo. Zadnjikrat so delavci prejeli pšenično moko za praznik 1. maja.

Število finančnih direktij, katerih je bilo dosedaj 14, se bo sedaj znižalo. Podpisan je že zakon, s katerim se imenuje v vsaki banovini po ena finančna direktija. Razen tega dobi eno tudi Beograd z Zemunom in Pančevom. Vseh finančnih direktij bo torej 10. Zakon stopi v veljavo 1. januarja. Do tedaj ni pričakovati spremembe v oboju dotedanjih finančnih direktij.

Socijalno ministrstvo je sestavilo načrt izseljeniškega zakona.

Otvoritev razstave. 12. novembra je bila slovesna otvoritev razstave srbskega kmetijskega društva, katere so se udeležili tudi zastopniki kmetijskega ministrstva. Pri tej priliki je bilo izrečenih mnogo pomenljivih govorov, ki so slavili delo kmetijskega društva in podčrtavali zasluge sličnih kmetijskih združenih organizacij za dvig jugoslovanskega poljedelstva.

Nakaznice za živila v Moskvi in drugih ruskih mestih je uvedla sovjetska vlada za vse delovno prebivalstvo. Tovarniški delavec dobi na dan 200 gramov mesa, za vsakega družinskega člana še 100 gramov na dan. Pazi se strogo na to, da bi kdo več ne dobil

ali karte oddajal drugim. Ženske se nastavljajo že po polnoči v dolge vrste pred živilskimi oddajališči, da bi jim ne bilo treba oditi praznih rok, če živijo prej zmanjka. Tudi jajca se oddajajo na karte in sicer na odraslega po 15 komadov na mesec, na otroka po 25 komadov mesečno. Brez karte se dobi samo še divjačina in ribe, kdor ima dovolj denarja. Neproletarci ne dobivajo kart in morajo kupovati meso pri privatnih branjevcih, ki pa izkoriščajo položaj in navijajo cene; tako stane en funt mesa v prosti prodaji že 2,50 rublja, to je približno 60 dinarjev. Ruski funt je pa manjši kakor našega pol kilograma. Vlada je naročila državnim konzumnim zadrugam, da organizirajo čimveč oddajališč na periferiji, da se centralna oddajališča razbremenijo. V to svrhu smejo rekvirirati primerne lokale. Ob enem se dela na zboljšanju dovoza z dežele.

Fašistovski protest na delovni konferenci. Na mednarodni delavski konferenci v Zenevi je fašistični delavski delegat vložil na konferenco protest, katerega je s poudarkom podpiral tudi delegat italijanske vlade. Protestira proti temu, da niti ena delavska skupina konference ni izvolila fašističnega delavskega delegata v nobeno komisijo. O tem konfliktu se bo odločalo najbrže šele v ponedeljek.

O banih v starih časih. Z zakonom od 3. oktobra t. l. je naša država razdeljena na devet banovin, velikih upravnih področij, ki jim bodo načelovali bani. Poreklo imena ban ni povsem pojasnjeno. Misli se, da izhaja iz časa, ko so bili Srbi, Hrvati in Slovenci podložni Avrom od kakega avarskega vojvode, Bajano, drugi pa smatrajo, da je nastalo iz perzijske besede bajan, t. j. vojvoda. Ban je bil v naši zgodovini vedno naslov visokega državnega dostojanstvenika. Početek banske oblasti je treba iskati na ozemlju Krbave in Like, ker se zdi, da so te pokrajine tvorile v nekdanji hrvatski državi posebno ozemlje, ki jo je upravljal v imenu hrvatskega vladarja ban kot njegov namestnik. Pozneje se je pri Hrvatih razvilo iz tega položaja najvišje državno dostojanstvo za kraljem, čigar namestnik je bil ban. Ime ban se omenja v vseh krajih našega naroda, zlasti pa v Bosni in Hrvatski. V listinah se ban omenja od 12. stoletja. V 12., 13. in 14. stoletju so se imenovali bani bosanski vladarji, v 13. stoletju pa se je ban pojavil tudi v Dubrovniku. Kasneje je bana imenoval madžarski kralj na predlog hrvatskega stanovskega sabora. Ko se je v 16. in 17. stoletju okrepila oblast Habsburžanov v Ogrski in Hrvatski, so Habsburžani imenovali bane ne glede na hrvatski sabor, vendar pa so Hrvati take bane smatrali za nezakonite. Ban je bil zelo ugledna osebnost ne samo v Hrvatski, temveč tudi med dostojanstveniki hrvatsko-ogrsko države sploh. Ban je bil v imenu kralja vrhovni upravitelj, sodnik in vojskovodja v Hrvatski. Pri kronanju kralja je ban nosil državno jabolko. Ta izredni položaj je bil razlog, da so v 15. stoletju pričeli imenovati bana tudi podkralja. Moč banske oblasti je bila v različnih časih zgodovine različna ter se je menjavala po političnih razmerah. Ban je skliceval sabor, potrjeval njegove sklepe v imenu kralja ter je imel tudi razne druge privilegije.

Raznoterosti.

S parnikom v srce Sahare.

Tehnika je tako napredovala, da že danes preobrazuje svet, a za bodoče se pečajo inženjerji z najsmelejšimi načrti. Napovedujejo se podmorski tuneli in ogromni prekomorski mostovi, umetna poplava svetovnih puščav in polet na najbližje zvezde... Med temi načrti je zaenkrat fantastičen samo poslednji, vsi drugi so pa že z danes znanimi sredstvi izvedljivi. Zelo velikega pomena za ves svet bi utegnili biti zlasti pridobitev velikih puščav za poljedelstvo in promet. O enem teh načrtov, ki se tiče Sahare, poroča washingtonski znanstvenik E. E. Slosson v časopisu »Science News-Letter«: Približno 80 km jugozapadno od Biskre se začne vrsta slanij jezer in močvirij, ki se raztezajo od Alžira preko Tunisa skoraj do Gabeškega zaliva. Velik del tega ozemlja leži pod gladino Sredozemskega morja in razni inženjerji so se v teku zadnjih 60 let pečali z možnostjo, da bi se v te prostore s pomočjo kanalov napeljala voda iz Sredozemskega morja. Tako se je francoski polkovnik Roudaire do svoje smrti l. 1885. potegoval za to, da bi se napravil 22 km dolg kanal med zalivom Gabes in najbližjim slanim jezerom Šot el-Džerid. Stroški bi znašali 30 milijonov dolarjev, dela pa bi trajala približno pet let. Na ta način bi se ustvarilo

umetno jezero, ki bi imelo 80.000 km² površine in bi bilo povprečno globoko 24 metrov.

Newyorški inženjer Dwight Braman je lani predložil francoski vladi načrt, po katerem naj bi se zgradili trije kanali: dva bi bila dolga po 22 km, eden pa 6 km. Tako bi Sahara pokrilo 120.000 štirijaskih kilometrov obsegajoče jezero in bi mogli največji parniki pluti iz Sredozemskega morja naravnost v srce Sahare. Izhlapovanje tolike množine vode bi vplivalo na podnebje in povzročilo večje in redne padavine; zlasti pa bi umetno jezero zvišalo višino talne vode. Vse to bi pripomoglo, da bi bilo v tamkajšnjih pokrajinah pogubne vročine in suše konec.

Podoben načrt je nedavno predložil britanski vladi inž. John Ball, vodja izmerjevalnih del v Sahari. Pri merjenju je ugotovil, da leži izvir Qattara (200 km zapadno od Kaira) 135 metrov pod morsk gladino. Ball predlaga, da se skozi višavje, ki se vleče proti Sredozemskemu morju, napravi tunel in tako ustvari jezero, ki bi bilo 300 km dolgo in 120 km široko. Pri tem bi se dobila vodna sila za 150.000 konjskih moči. Spodnji Egipt bi imel dovolj električne sile za razsvetljavo in pogon in 800.000 ha neobdelane zemlje bi se pridobila za kmetijstvo.

Ballov načrt predvideva, da bi bil dotok vode iz Sredozemskega morja skozi tunel vedno tolik, kolikor bi ga sonce sproti zopet izsušilo, tako da ne bi bilo treba nikakih naprav za odtok.

Kakor znano, leži tudi Mrtvo morje znatno nižje nego površina svetovnega morja. Tudi zanj so že na dnevnem redu veliki načrti, po katerih naj bi se napeljala vanj Sredozemsko morje. Na ta način bi se dobila zadostna vodna sila za elektrifikacijo Palestine in izpremembo tamkajšnjega puščavja v plodno zemljo.

Vsi ti načrti, dasi izvedljivi, pa vzbujajo razne pomisleke. Predvsem strokovnjaki dvomijo, da bi umetna jezera bistveno izpremenila afriško podnebje. Razen tega bi voda v umetnih jezerih vsled izhlapevanja postala vedno bolj slana in bi se v teku časa izpremenila v velike struge soli, ki bi pač bile vir za kemikalije, druge koristi pa bi svet od tega ne imel. Nekateri znanstveniki pa svare pred umetno poplavo Sahare in opozarjajo, da bi imela ohladičev teh ozemelj za posledico, da bi se mrzli pas v Evropi pomaknil znatno proti jugu.

Smešnice.

Raztresenost. Profesor (pri obedu v hotelu): Ljuba ženka, danes si pa res dobro kosilo pripravila!

Trmasta hčerka. — »Rad bi zasnubil vašo hčerko!«

»Že prav. A kaj pravi ona?

»Privolila bi, če bi vi nasprotovali!«

Izobrazba vse odnese. — Peter: »Ti, sosed Pavel, kam pa so prešli tvoji prašiči in tvoja govedina?«

Pavel: »Prašiče mi je sin Joža zašturiral, na račun govedine se pa uči moja Polona na klavir.«

Katehet: »Povej mi, Miha, zakaj sta šla duhovnik in levit mimo ubogega potnika, ne da bi mu pomagala, kot je to storil pozneje Samaritan?«

Miha: »Zato, ker sta videla, da je oni na tleh že okraden in oropan.«

Učitelj: »Epidemija je nekaj, kar se hitro širi. — Gombač, povej mi kako primeri!«

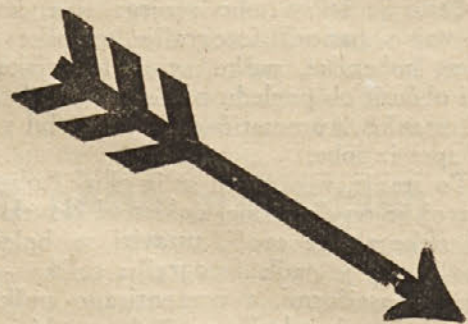
Učenec: »Marmelada!«

Malu težko bo šlo... — »Očka, očka, poglej, kakšen velik pajek leze po stropu!«

»Sitnež, ne delaj takšnega hrupa zaradi enega samega pajka. Poteptaj ga z ного — in pusti me v miru!«

Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovorni urednik: Stanko Tomc. Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani. — Predstavnik za tiskarno: Albert Kolman.

KINO TEL. 2730
DVOR
LJUBLJANSKI

Kdor se hoče od dnevnega dela dobro odpočiti, naj obiskuje „KINO LJUBLJANSKI DVOR“
Kdor hoče spoznati najnovejšo filmsko produkcijo si mora ogledati filme kina „Ljubljanski dvor“

Kdor hoče za najmanjši denar največ veselja in zabave, mora v kino Dvor, kajti tam lahko vsak dan ob 4. uri in ob nedeljah in praznikih pa ob 1/2 11. uri dopoldne in ob 3. uri popoldne sedi za 4. Din kjer hoče, poleg tega so pri vseh ostalih predstavah znižane cene na minimum: 4, 6, 8 Din.